

зберегти реальний зміст пенсійних накопичень впродовж певного часу: засобами учасників фонду ризикувати не можна. Укласти угоду з мінімальним ризиком, щоб прибуток від неї перекривав інфляцію, дуже складно: є лише дуже вузькі сектори в економіці, де це можна зробити. До того ж додається важке фінансове становище підприємств, установ та організацій. Тільки пенсійні внески громадян не можуть забезпечити нормальну роботу пенсійного фонду. Головна ставка повинна бути зроблена на підприємство, установу чи організацію. Основна їх маса перебуває нині у скрутному фінансовому становищі, і це продовжиться ще якийсь час. Ставка на внески громадян у пенсійний фонд теж ненадійна, тому що пенсійні фонди можуть обіцяти віддачу тільки через 10–15 років, що не дуже привабливо. Крім того, наше населення в своїй масі не володіє достатніми коштами, і тактика на залучення пенсійних внесків громадян навряд чи себе виправдає. Варто враховувати і те, що наше населення не привчене піклуватися про пенсійні накопичення, як у розвинутих країнах Європи та світу.

Серйозна перешкода сьогодні також у масовому банкрутстві підприємств. Пенсійний фонд у зв'язку з цим може не одержати належних сум.

По-четверте, профспілки не готові для участі в цій діяльності. Вони повинні бути союзниками фондів і змушувати підприємства направляти туди частину грошей. Але профспілки ще не знайшли свого місця в нових умовах і поки досить пасивні.

Крім того, є деякі організаційні проблеми, а саме, відсутність кваліфікованих кадрів, що могли б вести на належному рівні цю роботу. Потрібні кадри для керування активами пенсійних фондів, а найбільш підготовлені працівники вже працюють в інших місцях і добре оплачуються.

Те, що намітилася активність по створенню недержавних пенсійних фондів, викликає занепокоєння. Результати діяльності фондів непередбачувані, а помилки можуть підірвати до них довіру населення. Але необхідно зазначити, що незважаючи на всі вищезазначені протиріччя, створення системи недержавних пенсійних фондів дуже корисна, орієнтована на інтереси працівників справа. І при належній підтримці держави у неї може бути велике майбутнє.

Список літератури: 1. Сирота І.М. Право пенсійного забезпечення в Україні. Курс лекцій. К., 1998. 2. Указ Президента РФ №1077 от 16 сентября 1992 г. // Сборник нормативных актов РФ. М., 1993. 3. Сирота И.М. Все о пенсиях, пособиях, социальной защите граждан Украины // Сборник нормативных актов. Х., 1999.

Надійшла до редколегії 18.10.01

Р.В. Мавліханова

ОСНОВНІ ВИДИ І НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КООПЕРАТИВІВ

Кооперативи України – це самостійні демократичні організації громадян, що на основі добровільності, членства і взаємодопомоги за місцем проживання або за місцем роботи поєднуються для спільного господарювання з метою поліпшення свого економічного і соціального стану

[1, с.90–94]. Кооператив – це, насамперед, група людей – членів кооперативу, яких зв'язує між собою добровільне об'єднання.

Кооперативи є юридичними особами, що користуються правами і виконують обов'язки, пов'язані з його діяльністю і мають самостійний баланс. Основні види і напрямки господарської діяльності кооперативів і кооперативних організацій визначаються кожним кооперативом самостійно, здійснення економічних і соціальних інтересів членів кооперативів на принципах соціальної справедливості, взаємодопомоги і співробітництва [1, с.173].

Кооперативи можуть створюватися і діяти в сільському господарстві, будівництві, на транспорті, у торгівлі і суспільному харчуванні, у сфері платних послуг та інших галузей виробництва і соціально-культурного життя.

За напрямками господарської діяльності кооперативи розділяються на споживчі, виробничі та кредитні.

Споживчі кооперативи визначаються як об'єднання громадян для спільного ведення господарської діяльності з метою поліпшення свого економічного і соціального стану [2, ст.1]. Споживчі кооперативи здійснюють торгівлю, заготівельну, виробничу й іншу діяльність, що не суперечить законодавству України.

Відповідно до Закону України «Про споживчу кооперацію» споживчі кооперативи засновують свою діяльність на принципах добровільності, членства, демократизму; соціальної справедливості; взаємодопомоги і співробітництва.

Основними ланками споживчої кооперації в Україні є:

- споживче товариство – самостійна, демократична організація громадян, що поєднуються за місцем роботи чи проживання для спільного господарювання з метою поліпшення свого соціального та економічного становища;

- союз споживчих товариств – являє собою юридичну особу, утворену на основі об'єднання споживчих товариств, що здійснюють господарську та іншу не заборонену законодавством діяльність з моменту державної реєстрації.

Споживчі товариства і їхні союзи самостійно розробляють програми економічного і соціального розвитку, розглядають і затверджують їх на загальних зборах, конференціях, з'їздах, вони мають повну господарську самостійність, покривають свої витрати за рахунок доходів від своєї господарської діяльності [2, ст.11].

Відповідно до Примірного статуту, затвердженого п'ятими зборами Ради Укоопсоюзу п'ятнадцятого скликання 17 червня 1992 р., споживчі товариства для здійснення своїх цілей і задач:

- виробляють продовольчі і непродовольчі товари з сільськогосподарської продукції;

- організують торгове обслуговування;

- закупають у населення і підприємств сільськогосподарську продукцію, сировину і матеріали;

– розвивають матеріально-технічну базу торгівлі, заготівлі і переробки сільськогосподарської продукції.

На відміну від споживчого? виробничий кооператив являє собою об'єднання громадян для спільної виробничої діяльності, заснованої на особистій трудовій і майновій участі в господарській діяльності на принципах підприємництва. В основі існування виробничих кооперативів, створених для підприємницької діяльності, лежить кооперативний принцип організації керівництва і виробництва [3, с.73–75].

У своїй діяльності виробничі кооперативи керуються кооперативними засадами і статутами, самостійно визначають основні напрямки господарської діяльності, оплату праці, планування організації виробництва. Вони можуть на добровільних засадах приймати державні замовлення і реалізувати виробничу продукцію на підставі державних контрактів; мають право реалізувати продукцію на товарних біржах; на умовах аукціонного продажу [1, с.174–175].

Відповідно до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» сільськогосподарський кооператив являє собою юридичну особу, утворену фізичними чи юридичними особами, що є сільськогосподарськими товаровиробниками, на принципах добровільного членства й об'єднання майнових пайових внесків для спільної виробничої діяльності в сільському господарстві й обслуговування переважно членів кооперативу [4, ст.1].

Сільськогосподарські кооперативи можуть бути виробничими й обслуговуючими. Сільськогосподарський виробничий кооператив є юридичною особою, утвореною шляхом об'єднання фізичних осіб – сільськогосподарських товаровиробників, для спільного виробництва продукції сільського, рибного і лісового господарства на принципах обов'язкової трудової участі в процесі виробництва.

На відміну від виробничих, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи – це кооперативи, створені для надання послуг переважно членам кооперативу та іншим особам з метою ведення їхньої сільськогосподарської діяльності [5, ст.1].

За видами діяльності обслуговуючі кооперативи розділяються на переробні, будівельні, тваринницькі, кредитні, страхові, садівничі, кооперативи по ремонту та спільному використанню транспорту, сільськогосподарської техніки і т.д. Обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи – це непідприємницькі безприбуткові організації. Це обумовлено тим, що вони створюються на принципах самопомоги та об'єднують у одній особі члена і клієнта кооперативу.

Обслуговуючі кооперативи надають послуги відповідно до статуту іншим особам в обсязі, що не перевищують 20 відсотків загального обороту кооперативу [5, ст.2].

Членами виробничого кооперативу можуть бути тільки фізичні особи, а членами обслуговуючого кооперативу – як фізичні, так і юридичні особи, що визнають статут, що користуються послугами та беруть участь у діяльності кооперативу. Виробничі кооперативи реалізують свою продукцію за

цінами, які визначають самостійно чи на договірних засадах. Обслуговуючі кооперативи надають послуги за цінами і тарифами, що встановлюються на договірних засадах окремо для членів кооперативу та інших осіб.

За видами господарської діяльності кооперативи розділяються на сільськогосподарські, промислові (у сфері виробництва і послуг), рибальські, старательські (видобуток золота), міжгосподарські по виробництву продукції рослинництва і міжгосподарські по виробництву продукції тваринництва.

На даний час в Україні створені і діють сільськогосподарські, споживчі, житлово-будівельні, сервісні, садівничі, дачні, гаражні кооперативи, кооперативи власників квартир у багатоквартирних будинках і кредитні союзи.

Проведений аналіз свідчить, що діюче українське законодавство передбачає велику кількість різних видів кооперативів. Разом з тим, правовий статус багатьох з них недостатньо розроблений, що викликає певні ускладнення в їх діяльності.

Список літератури: 1. Кооперативне право. / Підручник. / За ред. член-кор. НАН України В.І. Семчина. К., 1998. 2. Закон України «Про споживчу кооперацію» від 10 квітня 1992р. // Відомості Верховної Ради. 1992. № 30. Ст.414. 3. Абова Т.Е. Производственные кооперативы в России. Правовые проблемы теории и практики // Государство и право. 1998. № 8. 4. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 р. // Відомості Верховної Ради. 1997. № 39. Ст.261. 5. Закон Украины «О внесении изменений в Закон Украины «О сельскохозяйственной кооперации» от 2 ноября 2000 р. // Голос Украины. 2000. № 250.

Надійшла до редколегії 09.07.01

Л.А. Савченко

ВИДИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: СПРОБА КЛАСИФІКАЦІЇ

Відомо, що питання, видів, фінансового контролю, досить, неоднозначне вирішено, у науковій літературі.

На думку автора, класифікація фінансового контролю за суб'єктами передбачає поділ його на державний і недержавний. Оскільки критерієм поділу фінансового контролю на державний і недержавний є суб'єкт, то можна зробити висновок, що суб'єкт, який здійснює контроль, є державним або недержавним. Державний фінансовий контроль здійснюють органи державної влади і управління, а також спеціалізовані державні органи фінансового контролю. Суб'єктом недержавного фінансового контролю є аудитори і аудиторські фірми, а також відповідні служби самих господарюючих суб'єктів, (приватних підприємств).

Державний фінансовий контроль - це спосіб реалізації фінансової політики держави. Його основними завданнями є виявлення правопорушень у фінансовій сфері, а також оцінка законності й ефективності використання державних коштів і використання державної власності, а також притягнення до відповідальності винних осіб з метою запобігання скоєнню нових порушень як з боку правопорушника, так і з боку інших осіб, оцінка доцільності і обґрунтованості рішень, які приймаються і стосуються фінансових